

Nedělám si naději, že se vám zachce zabývat se úvahami, které jste si neobjednali, přestože pocházejí z pera vašeho spoluobčana poněkud nezvyklého druhu; nestojí na žebříčku vašich podřízených, nemůžete ho zbavit místa, degradovat či povýšit, ani ho vyznamenat, a tedy s největší pravděpodobností uslyšíte od něho upřímný názor bez jakékoliv kariéristické vypočítavosti – což nebývá zvykem ani u těch nejlepších odborníků ve vašem aparátu. Ne, nedělám si takovou naději, avšak pokusím se zhuštěně vyslovit podstatné, to, co považuji za spásné a dobré pro náš národ, k němuž svým původem vy všichni náležíte – a já též.

Ne, nepřekřekl jsem se. Přeji dobro všem národům, a čím žijí blíže nám a čím jsou na nás závislejší, tím je mé přání vroucnější. Především mě znepokojuje osud ruského a ukrajinského národa, podle přísloví – nejužitečnější je člověk tam, kde se narodil. A pak je tu ještě hlubší důvod nesrovnatelné utrpení, jež jsme zakusili.

Píši tento dopis za PŘEDPOKLADU, že toto znepokojení sdílíte i vy, že jste se neodcizili svému původu, otcům, dědům a pradědům, svému domovu – že nejste beznárodní. Mýlím-li se, je zbytečné, abyste tento dopis četli dál.

Mým záměrem není pohřbit se tu do krajně trapných podrobností uplynulých šedesáti let. Jak se naše dějiny vyvíjely a jaké vůbec byly, pokouším se objasnit ve svých knihách, jež jste, myslím, nečetli a nikdy asi číst nebudete. Tento dopis však adresuji jmenovitě vám, abych vám vysvětlil své chápání budoucnosti, které se mi zdá správné a které vás možná přece jen přesvědčí, a také bych vám navrhl, jak odvrátit – dokud je ještě čas – hlavní nebezpečí, která hrozí naší zemi v příštích deseti až třiceti letech.

Tato nebezpečí jsou: válka s Čínou a zkáza naší i západní civilizace nedostatkem životního prostoru a zápachem znečištěné Země.

1. Západ na kolenou

Ani po krymské válce, ani po méně vzdálené válce s Japonskem, ani v roce 1916 či 1921 a pak v letech 1931 a 1941 by se ani ten nejfanatičtější vlastenecký prorok nebyl osmělil vyslovit tak domýšlivou předpověď: že se blíží, že už je v dohledu doba, kdy všechny velké evropské mocnosti dohromady přestanou být důležitou fyzickou silou; že jejich představitelé budou ochotni k nejrůznějším ústupkům, jen aby získali přízeň vládců budoucího Ruska a že dokonce budou mezi sebou o tuto přízeň soutěžit, třeba jen o to, aby jim ruský tisk přestal spílat; že ochabnou i bez jediné válečné prohry do té míry, že i země, které se označují za „neutrální“, nepropasou jedinou příležitost zalíbit se a podkuřovat nám; že náš odvěký,

nesplněný sen o kontrole *mořských úžin* ztratí svůj význam, protože Rusko pronikne daleko do Středozevního moře a do oceánů; že strach z hospodářských ztrát a nadměrných administrativních potíží bude jediným argumentem proti ruskému pronikání na Západ; a že dokonce i nejsilnější zámořská mocnost, která ze dvou světových válek vyšla jako mocný vítěz, vůdce lidstva a jeho živitel, náhle prohraje válečný konflikt se vzdálenou malou zemí v Asii a obnaží své vnitřní rozpory a duchovní slabost.

V porovnání s tím vsutku zahraniční politika carského Ruska nikdy nedosáhla takových úspěchů. Rusko nerozšířilo svou moc na východní Evropu ani po vítězství ve velké evropské válce proti Napoleonovi. Vzalo na sebe úkol rozdrtit maďarskou revoluci – ve prospěch Habsburků.

Krylo pruský týl v letech 1866 a 1870, aniž za to co získalo, jinými slovy, nezištně pomáhalo šířit moc německých států.¹⁾ A naopak se samo s nimi zapletlo do balkánských a tureckých válek, jež prohrálo; ani obrovské zdroje ani výhružná gesta nesplnily sen jeho vládnoucích kruhů o ovládnutí úžin, ačkoli Rusko vstoupilo do poslední a pro ně tak zhoubné války právě proto, aby dosáhlo tohoto hlavního cíle. Bylo často vykonavatelem cizích úkolů, jen ne svých vlastních. Za mnoho omylů v zahraniční politice nesou vinu nedostatek praktické kalkulace ve vládnoucích kruzích, byrokratická, těžkopádná diplomacie, avšak částečně také, jak je vidět, určitý idealismus v myšlení ruských vládců, který jim bránil důsledně uplatňovat národní egoismus.

Sovětská diplomacie od samého počátku takovými slabostmi netrpí. Dovede předkládat požadavky, prosazovat se a dosahovat svého způsobem, jehož carský režim nebyl nikdy schopen. Posuzujeme-li ji podle dosažených výsledků, mohli bychom ji dokonce považovat za vynikající: za posledních padesát let, po jediné velké válce, z níž nevyšla s výhodnějšími předpoklady než druzí vítězové, dokázala ze země, rozervané občanskou bouří, vytvořit supervelmoc, před níž se svět třese. Byly chvíle, kdy překvapivě jeden úspěch následoval za druhým. Například na konci druhé světové války Stalin, jemuž se vždy podařilo snadno obehrát Roosevelta, přelstil také Churchilla, a nejen že si vzal všechno, co v Evropě a v Asii chtěl, ale, patrně proti svému očekávání, lehko dosáhl i vydání statisíců sovětských občanů z Rakouska a z Itálie, kteří se odmítli vrátit do vlasti, ale které západní spojenci lstí a násilím oklamali. Ani úspěchy sovětské diplomacie v posledních letech si v ničem nezadají se stalinskými triumfy: západní svět jako sjednocená síla přestal být protiváhou Sovětskému svazu a dokonce už bezmála neexistuje. Evropa, která v sobě našla jednotu, odvalu a pevnost pro druhou světovou válku a pak ještě dost síly pozvednout se z poválečného rozvratu, se zřejmě na dlouhou dobu vyčerpala. Vítězné státy ochably a zeslábly, aniž tomu napomohly nějaké vnější příčiny.

Stane-li člověk na vrcholu tak ohromujících úspěchů, jsou ovšem názory nebo pochyby jiných lidí tím posledním, co chce slyšet. A tak jsem si, pravda, pro svou radu či domluvu vybral nejnevhodnější chvíli. V době vnějších zdarů bývá ze všeho nejtěžší vzdát se jejich dalšího hromadění, určit si meze, změnit kurs.

Avšak právě v tom se moudří lidé liší od nemoudrých, že dbají rad a výstrah dřív, než se

dostanou do situace krajní nouze.

Na zmíněných úspěších nezavdává zdaleka všechno důvod k sebeobdivu. Katastrofální oslabení západního světa a celá západní civilizace vůbec nejsou jen výlučným úspěchem neochvějně a houževnatě sovětské diplomacie, ale především důsledkem historické, psychologické a také mravní krize celé oné kultury a onoho systému světového názoru, jež se zrodily v době renesance a vyvrcholily u osvícenců 18. století. Rozbor této krize se vymyká rámci, který si můj dopis určil.

Na našich triumfech můžeme také vidět – a to nelze přehlédnout! – dva překvapující omyly: v době, kdy se nám vše dařilo, jsme si *sami* vychovali dva kruté nepřátele, jednoho pro minulou a druhého pro budoucí válku, německou wehrmacht a nyní Mao Ce-tungovu Čínu. Obešli jsme versailleskou smlouvu a pomohli jsme německé wehrmacht tím, že si na sovětských střelnicích vycvičila své první důstojnické kádry a poprvé se tam seznámila s praxí i teorií moderního válčení, tankových průlomů, výsadkových operací, což později přišlo velmi vhod hitlerovské armádě při jejích urychlených válečných přípravách. A místo mírumilovného Čankajška jsme si vypěstovali Mao Ce-tunga a pomáhali jsme mu při závodech v atomovém zbrojení – to je historie nedávná a dobře známá. (Mimochodem, nedopouštíme se tu podobného omylu s Araby?)

A nyní přicházíme k jádru věci: ty omyly nevyplývaly z chyb našich diplomatů, ani z mylných výpočtů našich generálů, nýbrž z PŘESNÉHO DODRŽOVÁNÍ MARXISMU-LENINISMU: za prvé – podkopávat světový imperialismus, za druhé – podporovat komunistické hnutí v zahraničí. V obou případech chyběly *národní* ohledy.

Jsem si dobře vědom, že mluvím k naprostým realistům a odpustím si vzdychání jako: ó, vezměme si aspoň něco z úspěchy neoplývajícího idealismu staré ruské diplomacie! Nebo: prokažme světu dobrodiní tím, že přestaneme strkat nos jeho záležitostí! Anebo ještě: zrevidujme mravní základy naší vítězné diplomacie – Sovětskému svazu získává moc v zahraničí, je však ku prospěchu jeho národům?

Ano, hovořím k přesvědčeným realistům a bude nejjednodušší pojmenovat ono nebezpečí, jež znáte lépe než já a právem se už dávno znepokojeně díváte směrem, odkud hrozí: je to ČÍNA.

Ať máte nyní v ruce jakékoli triumfy a ať jste se vyšvihli jakkoli vysoko – je třeba mít na paměti a nezapomínat, že v celé světové historii ještě nebylo (a nikdy též nebude) síly, na kterou by se nenašla protisíla.

S lesem roste i topůrko, říká naše přísloví.

V daném případě nám vyrostlo 900 miliónů topůrek.

—

1) Bismarckovo Německo a Rakousko-Uhersko císaře Františka Josefa I. rozdrtilo, s pomocí

Ruska, maďarské povstání v r. 1849.

Z ruského originálu „Pismo voždám Sovetskogo Sojuza“, vydaného v roce 1974 YMCA-PRESS v Paříži, přeložil Stanislav M. Kříž. V dubnu 1975 vydalo nakladatelství Konfrontation Verlag AG, Zürich, Švýcarsko.

Příště: 2. Válka s Čínou; 3. Slepá ulička civilizace